

ELog IT

Forbundet

Forslag til uttalelser
Vedtatt av Forbundsstyret
23. februar 2023

Innhold

Det seriøse arbeidslivet	3
En rettferdig grønn framtid må bygges med EL og IT.....	6
Styrke og utvikle kvaliteten i norsk fag- og yrkesopplæring.....	13
Internasjonal uttalelse	17
Likestilling i det grønne skiftet - utdanning og arbeidsmarkedet.....	20
EL og IT Forbundet krever trygge og gode pensjonsordninger!	23
Det gjelder livet - ta psykisk helse på alvor	26
Strøm og kraftprisene	29
Støtte og styrke tillitsvalgte lokalt	34
Sosial boligpolitikk.....	40

1 **Det seriøse arbeidslivet**

2 Det norske arbeidslivet beskrives som et av verdens beste – dette på grunn av
3 fagbevegelsen sentrale tilstedeværelse og evne til å stå sammen mot urettferd
4 og angrep på arbeidsfolk. Vi har et organisert arbeidsliv med kollektiv
5 lønnsdannelse, som historisk har vært til gode for arbeidsfolk og samfunnet som
6 helhet. Både før og under pandemien har arbeidsfolk har tatt ansvar, og hatt
7 moderate lønnsoppgjør i krisetider. Konsekvensen av det ansvaret har vært at de
8 rike har blitt rikere, mens vanlige arbeidstakere har fått redusert kjøpekraft.
9 Denne lønnspolitikken må stanses, og arbeidsfolk må få en mer rettferdig andel
10 av verdiskapningen. Det er vesentlig at kjøpekraften økes for å utjevne de stadig
11 økende forskjellene i landet vårt.

12 For å opprettholde det gode arbeidslivet som Norge er kjent for, må vi ha stort
13 fokus på verving av medlemmer, dyrke dyktige tillitsvalgte og opprette flere
14 tariffavtaler. Faktorer som selvbestemmelse, autonomi og innflytelse på egen
15 arbeidsplass er avgjørende for et godt arbeidsmiljø.

16 Kvinner og menn skal tjene det samme i våre bransjer – lik lønn for likt arbeid!
17 Det er uholdbart at man skal forskjellsbehandle organiserte arbeidsfolk på
18 denne måten. Det må satses på rekruttering inn til fagene, og likelønn mellom
19 kvinner og menn er et viktig mål for å sikre et produktivt og velfungerende
20 arbeidsliv.

21 Bemanningsbransjen har ført til at arbeidsfolk har måtte stå med lua i handa og
22 har gjort arbeidslivet mer useriøst. Støre-regjeringen har hørt på fagbevegelsens
23 krav at bransjen må tøyles, og har innført sterke reguleringer på landsbasis, samt
24 et forbud mot innleie av bygningsarbeid i Oslofjordregionen.

25 I tillegg har regjeringen gitt oss en heltidsnorm, fjernet generell adgang til
26 midlertidig ansettelse og etablert en handlingsplan mot sosial dumping og
27 arbeidslivskriminalitet. Disse tiltakene applauderer vi, fordi flere av våre bransjer
28 preges av forhold, som før hadde vært utenkelige, med utnytting av
29 arbeidstakere, spesielt utenlandske. EL og IT Forbundet mener at for å ta tilbake
30 seriositeten i arbeidslivet må bemanningsbransjen forbys, offentlig
31 arbeidsformidling gjenopptas slik det var før liberaliseringen i år 2000.

32 Deler av teleentreprenørbransjen preges av farlige HMS forhold, lange
33 arbeidsdager og utnytting av utenlandske arbeidstakere. Bransjen tenker
34 kortsiktig, og belager seg på tilreisende arbeidskraft for å utføre samfunnskritisk
35 arbeid. EL og IT forbundet krever at denne trenden stanses ved å øke
36 lærlinginntaket drastisk og løfte telekommunikasjonsmontørfaget sin status.
37 Faget må lovbeskyttes på samme måte som elektrikerfaget, slik at alt arbeid som
38 skal utføres på ekomnett skal utføres av faglært arbeidskraft. I tillegg må
39 bedrifter som ønsker å utføre arbeid på ekomnett inneha autorisasjon fra Nkom.

40 Lønnstyveri blir stadig mer utbredt, og våre bransjer er ikke noe unntak. Vi bistår
41 jevnlig våre medlemmer med lønnskrav mot sine arbeidsgivere. Dessverre er det
42 mange som spekulerer i å stjele lønn fra sine ansatte, uten store konsekvenser.

- 43 Vi opplever at politiet henlegger slike saker uten videre – noe vi ikke kan
44 akseptere. Politiet må intensivere sitt arbeid, og bruke mer ressurser mot
45 lønnstyveri, samtidig må den enkelte eier av en bedrift som bevist ikke betaler ut
46 rettmessig lønn gjøres økonomisk ansvarlig. Lønnsgarantiordningen må også
47 utvides, dagens ordning fører til at arbeidstakere ofte ikke får dekket sin
48 utestående lønn og feriepenger grunnet korte frister.
- 49 EL og IT Forbundet krever at dagens regler hvor feriepenger bare dekkes for
50 konkursåret og året før bortfaller og at perioden for lønnskravet kan dekkes for
51 økes fra 6 til 12 måneder. I tillegg krever vi at maksbeløpet økes fra 2 til 6 G.

52 **En rettferdig grønn framtid må bygges med EL og IT**

53 Verden rundt oss er i endring. Både Norge, Europa og resten av verden skal i
54 løpet av få tiår omstilles bort fra fossil energibruk til et energisystem basert på
55 fornybare ressurser. Prognoser viser at etterspørselen etter norsk olje og gass vil
56 falle dramatisk innen 2050, noe som vil ha store konsekvenser for norsk
57 økonomi og næringsstruktur. Elektrifisering og digitalisering vil spille en
58 nøkkelrolle i det grønne skiftet, og representerer store muligheter for nye
59 arbeidsplasser og inntekter utover oljealderen.

60 Skal Norge nå klimamålene og fortsatt være et land med høy sysselsetting, gode
61 lønns- og arbeidsvilkår og en solid velferdsstat må det føres en aktiv
62 omstillingspolitikk, og det må satses på næringer som både gir nye
63 arbeidsplasser og bidrar til å løse klimakrisa. En slik omstilling kan ikke overlates
64 til markedet alene. Staten må ha en aktiv rolle i investeringer og ved å utvikle
65 selskaper som ikke har profitt som formål for forskning og utvikling. Fossil
66 energibruk må erstattes med fornybar energi gjennom storstilt elektrifisering og
67 bruk av grønt/blått hydrogen. For å opprettholde sysselsettingen må dagens
68 leverandørindustri ta store andeler innen nye internasjonale markeder som
69 flytende havvind og hydrogenproduksjon, dagens landbaserte industri må
70 opprettholdes og ny kraftkrevende industri som f.eks. batterifabrikk må på
71 plass. Det må satses på digital innovasjon og videreutvikling av den norske IT-
72 næringen. Summen av dette vil medføre en betydelig økning i strømforbruket og
73 forutsetter kraftige investeringer i strømmettet, energieffektivisering av bygg,

74 husholdninger og næringsliv, samt store mengder ny kraftproduksjon fra kilder
75 som vann, vind og sol. Det vil også kreve at vi har nok kompetanse og folk til å
76 gjennomføre oppgavene.

77 **Elektrifiseringen kan ikke stoppe opp**

78 På tross av nærmere 100% fornybar kraftproduksjon er nesten 50% av den totale
79 energibruken i Norge fortsatt fossil. Elektrifisering er det viktigste klimatiltaket
80 for å nå målet om et fornybart samfunn, og elektrifisering av transport, industri,
81 offshoreinstallasjoner og husholdninger må fortsette. Alt som kan gå på strøm
82 må gå på strøm, og strømmen må være fornybar. Elektrobransjen, både
83 teknologileverandører og entreprenører, har kapasitet og ansatte med
84 kompetanse til å bygge ut ladeinfrastruktur til transportsektoren, bygge
85 solkraftanlegg og smartstyring av energiforbruk i bygg.

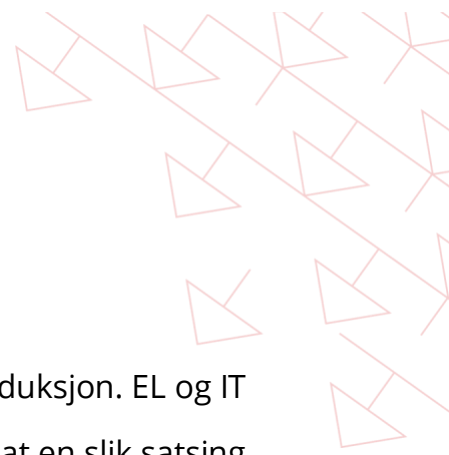
86 Men elektrifisering øker strømforbruket, og uten økt tilgang på fornybar kraft
87 viser prognoser fra Statnett at det er fare for at Norge mister kraftoverskuddet
88 allerede i 2027. I så fall vil vi for første gang i historien forbruke mer strøm enn vi
89 selv produserer i et normalår. Et kraftunderskudd vil gjøre Norge avhengig av
90 kraftimport, noe som vil gi oss høyere strømpriser enn våre naboland og gjøre
91 det mindre attraktivt for nye industrietableringer, samt svekke
92 konkurransevilkårene for eksisterende kraftkrevende industri. Det er ikke
93 akseptabelt. Et fortsatt kraftoverskudd er en forutsetning for rimelige kraftpriser
94 og konkurransedyktig grønn industri i Norge.

95 For å opprettholde kraftoverskuddet har regjeringens energikommisjon pekt på
96 mulighetene for å oppnå 40TWh økt kraftproduksjon og 20TWh
97 energieffektivisering innen 2030, men uten tydelig politisk styring vil det ikke
98 være mulig. EL og IT Forbundet mener derfor det er behov for klare politiske mål
99 for både energieffektivisering og økt kraftproduksjon frem mot 2030.

100 Energikommisjonen peker på energieffektivisering som det viktigste kortsiktige
101 tiltaket for å unngå kraftunderskudd, og på Stortinget er det bred politisk enighet
102 om dette. Likevel har vi sett at tiltak for økt energieffektivisering har blitt
103 nedprioritert av både nåværende og tidligere regjeringer. Virkemidler for
104 energieffektivisering er i dag fordelt på flere departementer, og det er ingen
105 statsråd som har dette som sitt ansvar. Skal vi lykkes med energieffektivisering
106 må det også bli en reell mulighet for lavinntektshusholdninger. EL og IT
107 Forbundet mener derfor det er behov for en egen energieffektiviseringsminister
108 som kan koordinere arbeidet for mer effektiv og fleksibel energibruk.

109 For å oppnå økt kraftproduksjon innen 2030 må eksisterende vannkraftverk
110 oppgraderes, det må investeres betydelig og mye raskere i solkraft, og man må
111 raskt komme i gang med utbygging av mer vindkraft på land. EL og IT Forbundet
112 mener at produksjon fra ulike fornybare kilder, som vann og vind må likestilles
113 med hensyn til offentlig eierskap, skatt, hjemfall og lokal kompensasjon. Vi har
114 derfor lenge støttet innføring av grunnrenteskatt på vind, men mener den må
115 innrettes på en måte som bidrar til å gjøre investeringene lønnsomme for
116 offentlig eide kraftprodusenter.

117 Etter 2030 vil havvind kunne bidra til store mengder ny kraftproduksjon. EL og IT
118 Forbundet mener nettløsningen som velges til havs må bidra til at en slik satsing
119 er lønnsom, samtidig som det ikke bidrar til å presse opp norske strømpriser.

120 Mer uregulerbar kraft og nye industrietableringer gjør det viktigere enn noen
121 gang å ha et robust strømnett som kan distribuere energien dit den trengs til
122 enhver tid, både mellom områder og mellom land. Dagens reguleringer for
123 utbygging av nettinfrastruktur er rigget for å unngå overinvesteringer i nettet, og
124 i en periode der forbruksvekst og nye tilknytninger har utviklet seg i et jevnt
125 tempo har dette vært tilstrekkelig. Men i en tid der elektrifiseringen må skje raskt
126 er det også en risiko for at tempoet i nettutviklingen ikke holder tritt, og vi er
127 bekymret for at dagens inntektsrammemodell fører til at nettselskaper holder
128 igjen nødvendige investeringer av frykt for å bli straffet økonomisk. EL og IT
129 Forbundet støtter derfor arbeidet som regjeringen har startet for å redusere
130 saksbehandlingstid for nettkonsesjoner, men mener det i tillegg er behov for en
131 grundig utredning av dagens inntektsrammemodell, i fellesskap med partene i
132 arbeidslivet, for å sikre at den i tilstrekkelig grad er rigget for å møte de
133 utfordringene vi står overfor.

134 Uten tilstrekkelige investeringer i ny kraftproduksjon og nett vil det være
135 nødvendig å i større grad prioritere tilknytninger til nettet. Det må legges politiske
136 føringer for å prioritere forbruk som bidrar til økt sysselsetting, kutt i
137 klimagassutslipp og positive lokale ringvirkninger. Kryptoutvinning er ikke
138 ønskelig i Norge.

139 De store nettutbyggingene i Norge de siste årene har stort sett vært gjennomført
140 av utenlandske leverandører. Det kommende tiåret planlegges det store
141 investeringer i nettutbygging, både i Norge og Europa, og etterspørselen etter
142 kompetanse til å bygge nett vil være stor. Myndighetene har et særlig ansvar for
143 å sørge for at det finnes tilstrekkelig kompetanse i Norge til å både bygge og
144 drifte nettet på alle nivåer, og EL og IT Forbundet mener derfor at en forsterket
145 kompetanseforskrift med krav til egenbemanning bør gjeninnføres. Mangel på
146 tilstrekkelig og riktig kompetanse i fornybarnæringen kan forsinke
147 elektrifiseringen og dermed den nødvendige grønne omstillingen av samfunnet.
148 Framover blir det derfor avgjørende at bransjen selv bidrar til å utdanne flere
149 fagarbeidere, gjennom blant annet en kraftig økning i antallet læreplasser.

150 **Leverandørindustrien i omstilling**

151 Det grønne skiftet skal bygges på skuldrene av dagens leverandørindustri, og
152 særlig innenfor flytende havvind har vi store muligheter. Men kappløpet om de
153 nye markedene er i gang. Som følge av Russlands energikrig har EU gjennom
154 «REPowerEU» forsterket sin innsats for å omstille seg vekk fra fossil energibruk,
155 og mange europeiske land har lansert svært ambisiøse havvindplaner. USA har
156 gjennom «The Inflation Reduction Act» innført en massiv subsidiepakke for
157 investeringer i energieffektivisering, hydrogenproduksjon og ny fornybar
158 kraftproduksjon.

159 I Norge har oljeskattepakken fra 2020 ført til at 2022 ble et rekordår for nye
160 petroleumsinvesteringer, noe som binder opp store deler av
161 leverandørindustrien frem mot 2030. Skal vi bygge videre på kompetansen som

162 er bygget opp med 50 års erfaring offshore må leverandørindustrien få rom til å
163 satse på framtidens markeder. Vi kan ikke overlate til et ustabil verdensmarked
164 alene å avgjøre i hvilket tempo omstillingen skal skje. På samme måte som
165 utbyggingen av norsk sokkel skjedde i et kontrollert tempo under demokratisk
166 kontroll, må omstillingen også være kontrollert. EL og IT Forbundet mener derfor
167 at ambisjonene for norsk havvindsatsing må skaleres opp, og ambisjonene for ny
168 olje- og gassproduksjon må dempes og strekkes ut i tid. Det vil sikre nødvendig
169 tid til omstilling. Tiden for de store petroleumsinvesteringene på norsk sokkel er
170 forbi.

171 **Uten IT-næringen bremser det grønne skiftet**

172 Verden er midt i en ny industriell revolusjon med automatisering og
173 digitalisering. Noen arbeidsplasser vil forsvinne og nye komme til. IT-næringen er
174 en av de aller viktigste næringene vi har, både i kraft av egen størrelse og
175 potensial og fordi den bidrar med innovasjon i andre næringer og i offentlig
176 sektor, og det er et stort potensial for videre vekst. Uten tilstrekkelig
177 teknologikompetanse vil det ikke være mulig å lykkes med et rettferdig grønt
178 skifte.

179 Arbeidstakerne innen alle bransjer i det nye arbeidslivet trenger etter- og
180 videreutdanning. Dette må møtes med politiske tiltak som omfatter økonomisk
181 støtte, utvikling av relevante kurs og utdanningsløp og sterkere rettigheter til
182 utdanningspermisjon for arbeidstakere. Fagskolene må styrkes, og antall
183 studieplasser innenfor IKT må økes for å sikre tilgang på nok kompetent
184 arbeidskraft.

- 185 Norge har mange bedrifter som kan utvikle og levere gode IT-løsninger. Det
186 offentlige må i større grad bruke sin innkjøpsmakt til å legge til rette for nye
187 arbeidsplasser og utvikling av IT-næringen i Norge. Offshoring av IT-tjenester må
188 erstattes av strategier for å videreutdanne egne ansatte, flere studieplasser
189 innen IT, støtte til utvikling av bedrifter og nye arbeidsplasser i Norge.
- 190 Norge skal være et attraktivt land for etablering av datasentre, samtidig som det
191 skal være attraktivt å være vertskommune.

192 **Styrke og utvikle kvaliteten i norsk fag- og**
193 **yrkesopplæring**

194 En av de største utfordringene Norge står overfor er mangelen på fagarbeidere.
195 Framskrivinger fra SSB mer enn antyder at vi kommer til å mangle opp imot 100
196 000 fagarbeidere innen 2035. Det mangler allerede tusenvis i dag. Regjeringen
197 har som målsetting at flere voksne skal få delta i grunnskoleopplæring og i
198 videregående opplæring for å kunne bygge og videreutvikle sin kompetanse. At
199 flere enn i dag skal fullføre utdanningen, være bedre kvalifisert for arbeidsliv og
200 videre studier, er en viktig målsetning for individet og samfunnet i sin helhet. At
201 flere voksne skal kunne få forbedret sine muligheter til å få et fotfeste i
202 arbeidslivet, er udiskutabelt og et viktig mål som EL og IT Forbundet støtter fullt
203 ut.

204 **Øke kvinneandelen i yrkesfag**

205 For å utnytte potensialet til å øke antall fagarbeidere må det satses mer på å få
206 kvinner til å velge yrkesfag. For å få dette til må EL og IT forbundet jobbe for å
207 gjøre alle våre bransjer attraktive for ungdommen som skal velge programfag. En
208 av kjernene vi som forbund må sørge for, er at arbeidstøy og garderobeforhold
209 er tilpasset både kvinner og menn.

210 **Modulisering**

211 Vi er imot modulisering av fag- og yrkesopplæring for voksne innen våre
212 bransjer.

213 Stortinget har vedtatt at modulstrukturert opplæring skal innføres som
214 hovedmodell for opplæring i grunnskole og videregående skole for voksne. Et av
215 tiltakene regjeringen har satt i gang er forsøk med modulstrukturert fag- og
216 yrkesopplæring. I fylkeskommuner er modulstrukturering av flere programfag
217 under utprøving, blant annet i betong, rørlegger og trevarefaget, fag som vi kan
218 sammenligne oss med. De lovbeskyttede fagene er foreløpig «fredet». Det er
219 etablert forsøk med modulstrukturerte læreplaner for tretten lærefag i perioden
220 2017–2024. Det pågår et samarbeid på direktoratnivå om å etablere ordningen
221 permanent, og for de fleste av lærefagene.

222 EL og IT Forbundet er kritiske til modellen og mener at en modul strukturert fag-
223 og yrkesopplæring kun må være unntaket fra hovedregelen i utdanningsløpet og
224 bare for utvalgte fag. Moduler kan egne seg i overganger mellom beslektede fag,
225 og til etter- og videreutdanning innen samme lærefag.

226 Etablering av ordningen permanent er vi sterkt imot. Vi frykter at ordningen vil
227 bli gjort gjeldene for alle yrkesfaglige lærefag og at det lages korte yrkesfaglige
228 utdanninger som dekker kun deler av et fagområde, eller et «fagbrev light».
229 Dette er utviklingstrekk vi mener på sikt undergraver status og kvalitet på
230 håndverksfagene og på fagutdanningene. Vi mener de etablerte ordningene,
231 praksiskandidatordningen og fagbrev på jobb er mere foretrukne ordninger for
232 opplæring av voksne. Vi mener det må satses mer på tiltak som gjør at
233 bedriftene tilbyr ufaglærte arbeidstakere muligheten til å ta fag- eller
234 svennebrev. Det må sikres at disse ordningene ikke går på bekostning av de
235 ordinære lærekontraktene for ungdom.

236 **Telekommunikasjonsmontørfaget**

237 Vi krever at telekommunikasjonsmontørfaget lovreguleres på lik linje med
238 elektrofagene. Faget er å anse som særdeles samfunnskritisk infrastruktur, hvor
239 feil på ekomnett kan sette store verdier, liv og helse i fare. EL og IT Forbundet
240 krever at det skal være forskriftskrav til at de som arbeider på samfunnskritisk
241 infrastruktur i ekomnett skal ha relevant fagbrev.

242 Ekom bransjen er preget av at mindre selskaper uten nødvendig krav til
243 kompetanse og gjennomføringsevne som påtar seg viktige arbeidsoppgaver
244 innen samfunnskritisk infrastruktur som fastnett og mobilnett. Samtidig er
245 situasjonen slik at tilstrekkelig antall fagarbeidere med riktig kompetanse i Norge
246 er mangelvare. Det er stort behov for flere fagarbeidere og lærlingeplasser
247 innenfor telekommunikasjonsmontørfaget og vi mener bedriftene må bidra til
248 flere lærerplasser.

249 Netteierne/oppdragsgiverne må stille krav til sine leverandører. Det bør være
250 krav til seriøsitet, lærlinger, kompetanse, egne ansatte og gjennomføringsevne.

251 **Bygging av kraftlinjer i Norge**

252 Det fremtidige kraftbehovet vil kreve storstilt utbygging av overføringslinjer i
253 Norge. Sentralnettet som frakter strøm mellom landsdelene har Statnett i dag
254 ansvaret for. Over tid har Statnett bare satset på utenlandske leverandører på
255 linjebygging. Det er kun pris som gjelder og kontraktene kommer i en form som
256 gjør at norske energientreprenører ikke har mulighet til å konkurrere.

257 Kontraktene må endres slik at norske entreprenører kan konkurrere, vekting av
258 pris må kraftig reduseres og kvaliteten må telle mer enn pris.

259 Der er urovekkende at vi snart ikke har kompetanse i Norge for å bygge
260 samfunnskritisk infrastruktur. Det er fullstendig uakseptabelt om vi havner i en
261 situasjon og som går utover sikkerhet, kvalitet og beredskap på vår egen
262 infrastruktur. Vi må ikke gjøre oss avhengig av å måtte hente inn fagpersoner fra
263 selskaper i utlandet for å utføre den jobben som må til i kritiske situasjoner. Det
264 er fortsatt kompetanse i de ulike norske selskapene, men det må settes krav til at
265 disse selskapene tar inn ett betydelig antall lærlinger samtidig som det stilles
266 krav til at utbyggerne skal benytte norske selskaper med lærlinger.

267 EL og IT Forbundet mener det må settes krav til å ta inn lærlinger i
268 tildelingskontraktene. Statnett og nettselskaper må ta ansvar for å utdanne flere
269 fagarbeidere, og vi mener det må legges en nasjonal strategi for å bygge opp
270 nasjonal kompetanse i Norge.

271 **Internasjonal uttalelse**

272 Russlands brutale angrep på Ukraina har endret både den sikkerhetspolitiske og
273 økonomiske situasjonen i Europa, men først og fremst har det dramatisk endret
274 livene til millioner av ukrainere. Mange tusen soldater er drept på begge sider,
275 men verst er allikevel de sivile ofrene. Terrorbombing av sivile mål og massiv
276 ødeleggelse av infrastruktur har gjort livet vanskelig og drevet millioner på flukt,
277 både internt i eget land og til andre land.

278 EL og IT Forbundet støtter det ukrainske folket sin kamp for selvstendighet og
279 krever at Russland oppgir sitt folkerettsstridige forsøk på å annektere Ukraina.

280 Russland må trekke sine styrker ut av Ukraina NÅ!

281 Norge må fortsette å ta imot flykninger fra Ukraina med åpne armer, uten at det
282 begrenser mottak av flykninger fra andre deler av verden, og de må raskt gis
283 tilbud om kompetansetiltak som setter de i stand til å bidra til gjenoppbygging
284 når krigen er over. Også behandling av sårede ved norske sykehus må fortsette.

285 EL og IT Forbundet støtter at Norge gir ulike typer bistand og støtte til den
286 ukrainske motstandskampen, også nødvendig våpenhjelp.

287 Krigen i Ukraina har også brakt atomvåpentrusselfen nærmere. Norge må aktivt
288 arbeide for kjernefysisk nedrustning og arbeide for at NATO innlemmer FN
289 traktaten som forbyr atomvåpen i alliansens strategi. Også Norge må
290 undertegne og ratifisere traktaten.

291 I skyggen av krigen i Ukraina eksisterer mange og alvorlige konflikter i andre
292 deler av verden.

293 Situasjonen i de palestinske områdene har blitt stadig verre med økt
294 undertrykking av palestinere. Blokaden av Gaza, den folkerettsstridige muren og
295 utbygging av ulovlige bosettinger hindrer palestinsk selvstyre og selvstendighet.
296 Etter årevis med resolusjoner og såkalt dialog er det ingen fremgang å spore.

297 Israel har terrorstemplet og kriminalisert internasjonalt anerkjente palestinske
298 menneskerettighetsorganisasjoner i et forsøk på å stoppe dokumentasjon av
299 menneskerettighetsbrudd.

300 Norske myndigheter må kreve at Israel umiddelbart fjerner terrorstemplingen.

301 Gjennom lovendringer som slår fast at Israel er en jødisk nasjonalstat, som
302 diskriminerer arabisk språk i forhold til hebraisk og gir den jødiske befolkningen
303 eksklusive rettigheter forsterkes inntrykket av Israel har utviklet seg til en
304 apartheidstat, noen også FNs spesialrapportør for menneskerettigheter slår fast.

305 Det internasjonale samfunnet har tidligere møtt apartheid med boikott. Når
306 internasjonalt press og FN resolusjoner ikke stanser overgrepene mot
307 palestinere er det på tide å ta sterkere virkemiddel i bruk.

308 EL og IT Forbundet støtter en internasjonal boikott av staten Israel og vil arbeide
309 for tilslutning til dette for å øke det internasjonale presset mot Israel.

310 Vi står i solidaritet med de som daglig må kjempe for grunnleggende
311 menneskerettigheter, som kampen for kvinner og jenters rettigheter i Iran og
312 Afghanistan. Legitim protest og demonstrasjon møtes av myndighetene med
313 drap, fengsling, vold og tortur. Det må legges et kraftig internasjonalt press på
314 regimene for å gi friheter til folket, og vi forventer at Norge står front for dette.

315 **Likestilling i det grønne skiftet - utdanning og**
316 **arbeidsmarkedet**

317 Norge er god på likestilling mellom kvinner og menn, og det er ikke tvil om at
318 likestillingen har kommet langt. Samtidig er vi ikke i mål. En av våre vedvarende
319 likestillingsutfordringer i Norge er kjønnsdelte utdanningsvalg og et kjønnsdelt
320 arbeidsmarked. Menn og kvinner tar ulik utdanning og har ulik posisjon i
321 arbeidsmarkedet. Derfor betyr ikke grønn omstilling nødvendigvis lik tilgang til
322 nye, grønne jobber for kvinner og menn. EL og IT Forbundet mener det er viktig å
323 sikre at kjønn og likestillingsperspektivet inngår i det grønne skiftet. At både
324 kvinner og menn får muligheten til å delta, gjennom å bryte det
325 kjønnsstradisjonelle skille.

326 I Norge forskes det lite på hvordan likestilling kan inngå i den grønne
327 omstillingen av arbeidslivet og hvilke utfordringer og problemstillinger vi står
328 ovenfor. En nyere forskningsrapport fra Finland har som det første landet i
329 Norden fått utredet likestillingskonsekvenser av foreslåtte klimatiltak. Rapporten
330 konkluderer med at de foreslåtte tiltakene i hovedsak er rettet mot de
331 mannsdominerte sektorene, og at økonomisk aktivitet og antall arbeidsplasser
332 vil vokse mest der. Rapporten konkluderer også med at det må på plass tiltak for
333 å motvirke kjønnsubalansen i de bransjene som drar de største fordelene av
334 klimatiltakene. EL og IT Forbundet mener at regjeringen må starte et
335 utredningsarbeid om likestillingskonsekvenser i det grønne skifte, det må settes
336 av nok økonomi og ressurser til dette arbeidet.

337 Bransjene forbundet organiserer domineres av menn. Den totale kvinneandel
338 for elektrofagene er på fire prosent, det er heller ikke mange kvinner i IKT-
339 bransjene rundt 26 prosent. Ulike aktører i utdanning og i arbeidslivet har i flere
340 tiår prøvd å få gjort noe med kjønnsbalansen i fag- og yrkesopplæringen og i
341 deler av arbeidslivet, uten å lykkes nevneverdig. Tiltakene har i hovedsak vært
342 kampanjer og prosjekter. Vi har sett at rekrutteringen øker mens aktiviteten
343 pågår, erfaringene viser oss dessverre at slike tiltak har begrenset effekt over tid
344 og at man etter en stund vender tilbake til status quo. Skal vi lykkes med dette
345 arbeidet er det behov for langvarige tiltak. Utdanningsmyndighetene
346 (Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet) bør ha det overordnede
347 nasjonale ansvaret for området. Det må følge økonomi med og
348 regionale/fylkesvise likestillingsressurser. Gjennom dette tas et tydelig statlig
349 ansvar for pådriverarbeid og kompetanse for bedre kjønnsbalanse. Økonomiske
350 rammer for aktiviteter må følge med.

351 EL og IT Forbundet mener tiden er overmoden for å legge en langsiktig nasjonal
352 strategi for å bedre kjønnsbalansen i fag- og yrkesopplæring og i deler av
353 arbeidslivet. Satsingen må forankres i utdanningspolitikken og fortsetter til det er
354 minimum 20 prosent av begge kjønn på fagutdanningene. Vi krever tiltak for å
355 bedre arbeidsmiljø for det underrepresenterte kjønn i utdanningene og yrken.

356 Regjeringen har varslet at det skal opprettes ett nasjonalt kompetansesenter for
357 yrkesfag. Vi mener at senteret kan ha en viktig rolle i arbeidet med å utvikle
358 langsiktige tiltak for å bedre kjønnsbalansen. EL og IT Forbundet vil arbeide for at
359 kjønnspektivet i fag- og yrkesopplæring blir en del av senterets mandat.

360 I lyset av det grønne skiftet er det ekstra viktig å sette søkelyset på
361 kjønnspektivet nå. For næringer som blir berørt av grønn omstilling, er
362 mangfold også kjønnsmessige, et godt utgangspunkt for nytekning og utvikling i
363 virksomhetene.

364 Skal vi lykkes med likestilling og mangfold i det grønne skiftet er det en
365 forutsetning å kunne rekruttere fra hele befolkningen. Det haster derfor med å
366 rette opp i de kjønnsmessige skjevhetene i utdanningsvalg og arbeidsliv. Det er
367 feilslått hvis vi ikke greier å rekruttere fra hele befolkningen.

368 Derrest er det helt avgjørende at kvinner møter de samme lønnsvilkårene som
369 menn i bransjen, for at bransjen skal framstå attraktiv og være et reelt alternativ.
370 Dette er det partene i arbeidslivet som bærer ansvaret for. Vi har over lengre tid
371 sett at kvinner i elektrofagene havner langt bak menn på de offisielle
372 lønnsstatistikkene. Dette er ikke akseptabelt. Derfor vil EL og IT Forbundet i
373 landsmøteperioden ta ansvar for dette ved å kartlegge, avklare og jobbe
374 målrettet mot den ulike lønna mellom kvinner og menn i våre bransjer.

375 **EL og IT Forbundet krever trygge og gode**
376 **pensjonsordninger!**

377 EL og IT Forbundet er opptatt av at våre medlemmer skal ha trygge og gode
378 pensjonsordninger. Dette er alderspensjonsordninger i Folketrygden,
379 avtalefestet pensjon (AFP), og tjenestepensjonsordninger.

380 Ny folketrygd startet i 2011. Det er positivt at alle i prinsippet kan gå av fra fylte
381 62 år, men mange faller utenfor denne muligheten. Dette gjelder først og fremst
382 dem som ikke har opptjent stor nok pensjonsbeholdning, ofte forårsaket av
383 deltidsstillinger, lav lønn, har flyttet til Norge i voksen alder, eller at de ikke har
384 AFP. Kvinner er overrepresentert blant disse. De første årskullene kommer godt
385 ut av den nye ordningen, hvis de kan kombinere folketrygd med AFP og kan stå i
386 jobb til de nærmer seg 67 år. Dette vil endrer seg dramatisk etter hvert som
387 levealdersjusteringen spiser opp store deler av pensjonen og det midlertidige
388 kompensasjonstillegget forsvinner med 1962-årskullet, noe som vil bidra til
389 ytterligere lavere AFP-utbetaling for yngre årskull.

390 Andelen ansatte med innskuddspensjoner øker. Problemet er at for svært
391 mange er innskuddene for lave, ordningene er for dyre å administrere, og de er
392 ensidig styrt av arbeidsgiver. De blir også kraftig avkortet dersom en ikke greier å
393 stå i jobben lenger enn til 62 år.

394 AFP-ordningen er endret fra en førtidspensjon for dem som må gi seg tidlig i
395 arbeidslivet til en livsvarig tilleggspensjon. Videre risikerer man å måtte jobbe

396 flere år utover 62 før man får råd til å gå av. EL og IT Forbundet vil arbeide for at
397 effekten av levealdersjusteringen reduseres. For de av våre medlemmer som må
398 gi seg tidlig i arbeidslivet, er retten til å gå av med AFP uten tap i livsvarig pensjon
399 uvurderlig. EL og IT Forbundet forventer at reformert AFP kommer på plass
400 senest innen 2024. Vi er positive til at man på denne måten kan opptjene AFP-
401 rettigheter uavhengig av dagens kvalifiseringsordninger. Partene må finne en
402 løsning som oppfattes som god nok knyttet til hvor lenge du må stå i en AFP-
403 bedrift for å få en god nok utbetaling. Avtalen skal på uravstemning blant LO sine
404 medlemmer.

405 EL og IT Forbundet krever at regjeringen må øke ytelsene i Folketrygden og
406 redusere effekten av levealdersjusteringen i alle pensjonsordningene. Ett av
407 elementene vil være et flatt tillegg i Folketrygden.

408 EL og IT Forbundet krevet videre at den lovbestemte minstesatsen i innskudds-
409 og hybridordningene økes og at det innføres avtalerett på alle
410 tjenestepensjonsordninger, og arbeide for at de ligger på et nivå som minst
411 tilsvarer 5 % på inntekter opp til 12 G.

412 Videre krever vi at det offentlige tar ansvar for forvaltningen av
413 pensjonskapitalbevis, pensjonsbevis og fripoliser, slik at verdiene ikke forringes
414 av administrasjon og gebyrer.

415 Vi krever at regjeringen bidrar til en løsning for reformert AFP med en
416 opptjeningstid som oppleves god nok til at medlemmene i LO vil godta denne i
417 en uravstemning. EL og IT Forbundet krever videre at uførepensjoner skal inn i

- 418 alle tjenstepensjonsavtaler, og at den offentlige uførepensjonen med dagens
419 profil og barnetillegg opprettholdes.

420 **Det gjelder livet - ta psykisk helse på alvor**

421 EL og IT Forbundet og forbundets ungdomsutvalg har satt psykisk helse på
422 sakskartet. Dette er et tema som har vært underkommunisert i fagbevegelsen.

423 Det har vært en økning i omfanget av psykiske plager og lidelser blant unge de
424 senere årene. Det er forskjeller i fordeling av diagnoser etter alder og kjønn. Før
425 puberteten dominerer ADHD, autismspektrumforstyrrelser, språk og lærevansker,
426 og to av tre er gutter. Etter puberteten dominerer angst, depresjon og
427 spiseforstyrrelser, og to av tre er jenter.

428 Blant de om lag 22 000 uføre i alderen 18-29 år har nær 2/3 en psykisk diagnose.

429 Psykiske lidelser oppgis som årsak til en betydelig del av det legemeldte
430 sykefraværet.

431 I overkant av 600 personer begår selvmord hvert år i Norge. Snittalder er 47 år,
432 hvor to av tre er menn.

433 Riksrevisjonen har påpekt mangler i det psykiske helsetjenestetilbudet. Tre av
434 fire regionale helseforetak innfrir ikke ventetidskravet i psykisk helsevern for
435 barn og unge. Det er også store variasjoner i hvor lenge en pasient må vente.

436 Mange får ikke den oppfølgingen de trenger. Venting og mangel på gode
437 aktivitetstilbud gjør at flere får svekket helse og skyves enda lenger unna
438 arbeidslivet.

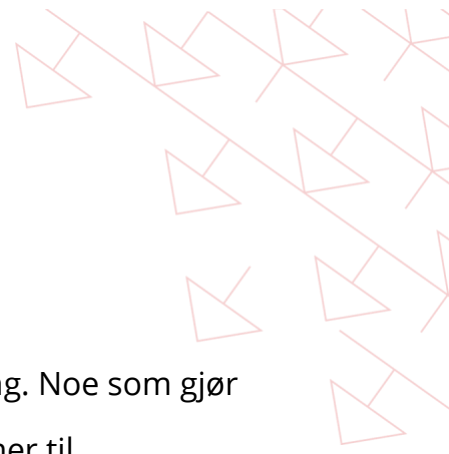
439 Gjennom arbeidsdeltakelse inngår man i et sosialt fellesskap. De daglige
440 arbeidsoppgavene kan gi identitet, mening, mestring og personlig utvikling.

441 Men arbeidslivet er ikke like helsefremmende over alt. Mangel på tariffavtale og
442 lav organisasjonsgrad gir mindre medbestemmelse og makt til å forbedre en
443 krevende arbeidshverdag.

- 444 • EL og IT Forbundet krever en styrking av det psykiske
445 helsetjenestetilbudet.
- 446 • Ventelistene må reduseres.
- 447 • Alle innbyggere - uansett størrelsen på lommeboka og hvor man bor i
448 landet, skal ha et likeverdig helsetilbud.
- 449 • For mange er det å snakke om egne psykiske helseutfordringer
450 tabubelagt, særlig blant menn. EL og IT Forbundet vil arbeide for mer
451 åpenhet om psykisk helse.
- 452 • Vi krever et lavterskeltilbud for psykolog i alle kommuner

453 **Rask psykisk Helsehjelp (RPH)**

454 Rask psykisk Helsehjelp ble etablert som et pilotforsøk i 2012. Pilotforsøket ble
455 evaluert av Folkehelseinstituttet, og evalueringen viste at RPH fungerte etter
456 målsetningen om å være et lavterskeltilbud som økte tilgangen på evidensbasert
457 behandling. Om lag 40 kommuner opprettet et lavterskeltilbud med Rask Psykisk
458 Helse, her det ble gitt veiledet selvhjelp og samtaleterapi til personer med angst
459 og/eller milde til moderate depresjonsplager, samt søvnvansker. Tilbudet var
460 gratis og krevde ikke henvisning fra fastlege.

461 Rask Psykisk Helse fikk prosjektstøtte, men ikke varig finansiering. Noe som gjør
462 at kommunene ikke fortsetter dette viktige arbeidet. Økte rammer til
463 kommunene samt statlige tilskuddsordninger vil gjøre at Rask Psykisk Helse kan
464 opprettes i flere kommuner, og at dette kan bli et varig tilbud til kommunenes
465 innbyggere. Prosjektet RPH fungerte etter målsettingen og bør innføres som et
466 fast tilbud i de kommunene som ønsker dette og ikke utfases.

467 **Strøm og kraftprisene**

468 Stabil og sikker forsyning av elektrisk kraft er en samfunnskritisk oppgave.
469 Historisk har det norske kraftsystemet, dominert av vannkraft og supplert med
470 vindkraft og kraftutveksling med våre naboland, løst denne oppgaven til generelt
471 lave priser for forbrukere og næringsliv.

472 I andre halvår 2021 ble dette systemet satt under kraftig press. Da økte prisene
473 på elektrisk kraft mye i Europa. Det er flere årsaker til at prisene økte. Den
474 viktigste årsaken var at Russland bevisst reduserte leveransene av gass til
475 elektrisitet og varmeproduksjon i EU. Den påfølgende russiske invasjonen av
476 Ukraina, feil på kjernekraften i flere EU-land og tørke og lite vind bidro til å drive
477 prisene opp enda mer. Norge er tilknyttet det europeiske kraftsystemet gjennom
478 17 utvekslingsforbindelser. Selv om vi over ett år produserer mer kraft i Norge
479 enn vi forbruker, vil vi i perioder og i deler av landet, ha underskudd på kraft.
480 Kraft er ferskvare som må produseres samtidig som den forbrukes og
481 muligheten til å importere kraft er derfor avgjørende for vår forsyningssikkerhet.
482 Samtidig fører tilknytningen til at energikrisen i Europa påvirker kraftprisene i
483 Norge. I Norge er priseffektene de siste årene også blitt forsterket av lengre
484 perioder med lite nedbør og lav magasinfylling i flere vannkraftverk.

485 EL og IT Forbundet er bekymret for hvordan den siste tids kraftpriser påvirker
486 vanlige folks økonomi, betingelsene til deler av norsk næringsliv og den
487 langsiktige konkurransekraften til norsk industri. Prisene er først og fremst et
488 uttrykk for at det er for lite kraft i systemet. Dette forverres når det norske

489 samfunnet nå gjennomgår en nødvendig elektrifisering og det etableres ny
490 utslippsfri industri uten at det etableres vesentlig ny produksjon.

491 I Norge går veien til lavere priser hovedsakelig gjennom en kraftig økning i
492 produksjon av fornybar energi, en vesentlig forsterking av kraftnettene våre og
493 forbruksreduksjon gjennom en kraftfull satsing på energieffektivisering. Vi
494 trenger mer kraft fra både vann, vind på land, vind til havs, solkraft og det som i
495 dag er umodne fornybare kilder. Energikommisjonen har gitt en oppskrift på
496 hvordan vi kan komme dit. Et solid offentlig eierskap gir samfunnet de beste
497 verktøyene til å påvirke utviklingen og nå behøves det politisk styring fra
498 Stortinget. Vi minner om at alle partier er enige om målene. Nå må det handling
499 til!

500 Vi bor i et land med kalde vintre og oppvarming er i hovedsak basert på
501 elektrisitet. Særlig utsatt ved høye kraftpriser er sårbare grupper i samfunnet,
502 som lavinntektsfamilier med stor gjeld. For de aller fleste kommer
503 kraftkostnadene i tillegg til økt rente og generell høy prisvekst. I tillegg vil høye
504 kraftpriser bidra til å øke prisen på andre varer og tjenester. Trygg økonomisk
505 styring må være en politisk prioritet, og det må fortsatt legges til rette for at folk
506 har råd til å betale strømgjøringene sine, kommuner fortsatt kan gi
507 aktivitetstilbud og sikre at arbeidsplasser ikke blir nedlagt. Det er riktig at det
508 offentlige omfordeler noe av sine ekstraordinære inntekter fra petroleums- og
509 kraftsektoren til forbrukere og næringsliv gjennom strømstøtten.

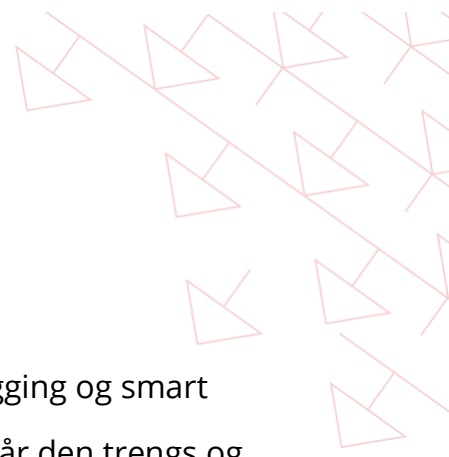

510 Med dagens midlertidige støtteordning til forbrukerne er det et godt prinsipp at
511 statens andel av strømrregningen øker med økt strømpris. Det er imidlertid en
512 svakhet med dagens ordning at den gir mer støtte til høyt forbruk enn lavt
513 forbruk. En mer rettferdig ordning differensierer i større grad støttenivå etter
514 forbruk. Basisforbruk bør utløse høy støtte, mens støttenivået bør reduseres for
515 forbruk utover dette. Det er også avgjørende med økonomiske ordninger som
516 sikrer lavinntektshusholdninger mulighet til å gjøre energieffektiviseringstiltak.
517 Det må også vurderes større fleksibilitet i fastprisordningen som i dag retter seg
518 inn mot næringslivet.

519 Energikommisjonen har anbefalt et mål for energieffektivisering i næringsliv og
520 boliger på 20 TWh innen 2030. EL og IT Forbundet støtter målet og krever at det
521 nå igangsettes en kraftig offentlig satsing på energieffektivisering. Dette vil skape
522 jobber, gjøre mer fornybar kraft tilgjengelig og bidra til å redusere folks
523 strømutfgifter. Ei slik satsing vil kreve en tydelig plan, klare krav til bransjene og
524 betydelig forbedrede og mer tilgjengelige støtteordninger for folk flest.

525 Framtidige norske kraftpriser og forsyningssikkerhet påvirkes også av hvor godt
526 EU lykkes med sin energiomstilling. EUs massive omstilling fra regulerbare og
527 dyre kraftkilder som kull og gass til uregulerbare og billige kilder som vind og sol
528 utgjør en fundamental endring av kraftsystemene med større variasjoner i
529 kraftproduksjonen. Dette vil kreve tilpasning.

530 For Norges del vil det i perioder med mye vind og sol i Europa være mulig å
531 importere kraft til svært lave priser og vi kan spare på vannet. Effektøkning må

532 bli en viktig del av oppgradering av vannkraftverkene. Nettutbygging og smart
533 nettstyring blir avgjørende for å få kraften fram dit den trengs når den trengs og
534 det må legges til rette for smart strømstyring hos forbrukere og i næringslivet.
535 Forbrukere og deler av næringslivet må også skjermes fra de verste svingningene
536 i spotmarkedene ved at kraftbransjen tilbyr langsiktige og gunstige
537 fastprisavtaler.

538 Samtidig som at kraftsystemene endrer seg er det også nødvendig vurdere
539 endringer i måten kraft omsettes på. Dagens markeder er i stor grad regulert
540 etter gårsdagens kraftmiks og det må etableres reguleringer som reduserer de til
541 dels enorme forskjellene mellom produksjonskostnader og salgpris på kraft.
542 Slike endringer må skje i samarbeid med våre naboland hvor Norge må ivareta
543 suverenitet og egne interesser som vannkraftnasjon.

544 Forsyningssikkerheten er det viktigste hensynet i norsk energipolitikk og klarer
545 ikke systemet vårt og ivareta denne har Norge rett til å begrense eksporten av
546 kraft. Det er heller ikke rom for nye rene utvekslingskabler nå. Vi forutsetter at
547 konsesjonsbehandlingen av NorthConnect konkluderer med at kabelen ikke skal
548 bygges nå. Ensidige eksportbegrensninger begrunnet i høye priser i en
549 krisesituasjon er derimot uklokt, ikke minst fordi det i neste omgang vil sette
550 norsk forsyningssikkerhet i spill.

551 En brutal krig og klimakrisen gjør at energisystemene rundt oss endrer seg raskt.
552 Dette påvirker også oss i Norge, og vi må tilpasse både kraftproduksjon,
553 distribusjon og omsetning til en ny energivirkelighet. En avgjørende del av

554 tilpasningen er å raskt øke produksjonen av fornybar kraft i Norge. Overgangen
555 vi nå opplever preges av uakseptabelt høye strømpriser, og det er avgjørende at
556 felleskapet fortsetter å ta en vesentlig andel av kostnadene for dette gjennom
557 strømstøtte.

558 **Støtte og styrke tillitsvalgte lokalt**

559 Lokale tillitsvalgte er en av bærebjelkene i norsk fagbevegelse. De er
560 brobyggerne våre og representerer det viktige bindeleddet mellom
561 medlemmene våre, arbeidsgiverne og forbundene. De skal representere
562 medlemmene i store og små saker, og forhandle med arbeidsgiverne om lønns-
563 og arbeidsvilkår. Ideelt sett får man større innflytelse på arbeidsplassen og på
564 samfunnsutviklingen enn man ellers ville hatt, men dette er ikke virkeligheten i
565 alle virksomheter.

566 **Styrke partssamarbeidet**

567 Vi har dessverre over tid sett en trend at det hardner til i arbeidslivet.
568 Arbeidsgivere respekterer ikke avtaleverket i like stor grad som før. Oppgaver
569 som tidligere ble løst i partssamarbeidet gjennom medvirkning og
570 medbestemmelse er mange steder tatt over av HR-funksjonen. Mange opplever
571 også en ledelse som ikke forstår verdiene av fagforeninger og et godt samarbeid
572 med de ansatte og deres tillitsvalgte.

573 Regjeringen har varslet at ett av hovedfokusene er å føre en aktiv politikk for å
574 styrke det organiserte arbeidslivet, og legge til rette for økt bruk av tariffavtaler.
575 Dette mener vi er et riktig og viktig grep og som vi selvfølgelig støtter fullt ut. Men
576 vi trenger også flere verktøy for å styrke partssamarbeidet på arbeidsplassene.
577 Fremover står arbeidslivet overfor store omstillingsprosesser med tanke på
578 digitalisering og det grønne skiftet. For å få til en vellykket omstilling er
579 samarbeid og god dialog mellom tillitsvalgte og arbeidsgiver nødvendig. EL og IT

580 Forbundet krever at det settes i gang et arbeid for å styrke partssamarbeidet på
581 arbeidsplassene nå.

582 **Færre vil være tillitsvalgte**

583 Oppslutningen om fagforeningenes betydning og rolle i lønnsoppgjørene er
584 fortsatt høy, samtidig er det urovekkende at færre fagforeningsmedlemmer vil
585 være tillitsvalgte. Over tid har man også registrert en reduksjon i andelen
586 tillitsvalgte som opplever seg respektert av ledelsen (YS arbeidslivsbarometer
587 2022). Det er uakseptabelt at stadig færre tillitsvalgte føler seg respektert av
588 ledelsen i bedrift eller virksomhet. Det er bekymringsfullt at færre vil ta på seg
589 tillitsverv, noe som på sikt kan føre til en svekkelse av norsk fagbevegelse. EL og
590 IT Forbundet mener årsakene må utredes og gi oss svar, slik at tiltak kan settes
591 inn.

592 **Økt tid til tillitsvalgtes arbeid**

593 Til tross for at vi vet at et godt lokalt partssamarbeid bidrar til økt lønnsomhet,
594 effektivitet og omstillingsevne, opplever mange tillitsvalgte at deres mulighet for
595 å utøve vervet sitt er under sterkt press. Det er vanskelig for mange tillitsvalgte å
596 få nødvendig tid, vanskelig å få fri for å delta på kurs og møter. Vanskelig å få tid
597 til informasjonsarbeid og verving, vanskelig å få tid til å bygge sterke klubber og
598 klubbtilhørighet blant medlemmene. EL og IT Forbundet krever at tillitsvalgte gis
599 mulighet til å utføre den jobben de er valgt til å gjøre. Dette er et felles ansvar for
600 partene.

601 EL og IT Forbundet krever styrking av Hovedavtalen mellom LO-NHO § 5-6 De
602 tillitsvalgtes arbeidsforhold.

603 **Støtte og styrke lokalt**

604 Det å være tillitsvalgt kan både være givende og belastende. Det er et også et
605 faktum at mange tillitsvalgte føler seg alene om oppgaven som tillitsvalgt på sin
606 arbeidsplass, og til tider lever de under stort press fra både arbeidsgivere og
607 medlemmer. Støtte og engasjement fra egne medlemmer er viktig, men også fra
608 resten av organisasjonen.

609 Betydningen av sterke klubber og støtteapparat vil være avgjørende for å oppnå
610 resultater. Tillitsvalgte trenger flere å støtte seg på. Ofte mangler det et nettverk
611 eller støtteapparat. EL og IT Forbundet skal være en pådriver i arbeidet for støtte
612 og styrking av lokale tillitsvalgte, det er noe av det viktigste vi gjør for å
613 videreutvikle forbundet.

614 **Mobbing og trakassering som følge av sin rolle som tillitsvalgt**

615 Mobbing og trakassering av tillitsvalgte på arbeidsplassen er uakseptabelt og
616 forbudt gjennom lover og forskrift, men vi registrerer allikevel at det skjer.

617 Konsekvensene for de som utfører er få, følgene for den utsatte er i noen tilfeller
618 at man ikke orker å stå i det, eller at man presses ut av sitt arbeidsforhold.

619 Vi har foreslått et nytt kapittel 2B i arbeidsmiljøloven: Vern mot ugunstig og
620 negativ behandling.

621 EL og IT Forbundet krever at tillitsvalgtes vern må styrkes og vi forventer at
622 regjeringen styrker loven på dette området.

623 Under Tillitsvalgtskonferanse 2021 ble det drøftet tiltak som kan forebygge og
624 hindre mobbing og trakassering av tillitsvalgte og tiltak hvis det skjer. Innspillene
625 fra konferansen er ivare tatt og det jobbes med å utvikle tiltak. Nettverk og
626 støtteapparat er viktig i denne sammenheng. Erfaringene fra konferansen viser
627 også at det er behov for denne type arenaer. Det at tillitsvalgte kan komme
628 sammen for erfaringsutveksling og drøfte utfordringer de står ovenfor i
629 hverdagen, få råd og tips og bygge nettverk. Forbundet vil prioritere å avholde
630 denne aktiviteten fremover, så lenge behovet er der.

631 **Skolering og kompetanseutvikling**

632 I tillitsvalgtrollen kommer man i berøring med mange ulike og kompliserte
633 saksområder. Kompetanseutvikling for tillitsvalgte er derfor et sentralt område
634 for forbundet. Nye saker som klima, miljø og bærekraft og digitalisering sammen
635 med en raskere omstillingstakt krever mer og annen kompetanse av de
636 tillitsvalgte enn tidligere. Skolerte tillitsvalgte er avgjørende for at tariffavtalene
637 og øvrige lover og avtaler i arbeidslivet blir overholdt, forvaltet og utviklet slik at
638 medlemmene får hjelp i sitt arbeidsforhold.

639 Det nedlegges mye arbeid i å gi tillitsvalgte en faglig ballast og støtte gjennom
640 kurs og samlinger. Vi må sikre en tillitsvalgtsopplæring med et tilbud som
641 gjenspeiler de tillitsvalgtes behov. Opplæring av tillitsvalgte og medlemmer må
642 tilrettelegges slik at flest mulig kan delta. For å gjennomføre nødvendig

643 opplæring er det er viktig at vi fremover skolerer mange nok, godt kvalifiserte
644 veiledere i alle distrikt.

645 For å sikre at vi utvikler en tillitsvalgtsopplæring som svarer på
646 opplæringsbehovene tillitsvalgte og verneombud vil trenge, må det kartlegges.
647 Dette mener vi kan gjøres best gjennom at distriktene kartlegger nåværende og
648 fremtidig opplæringsbehov for sine tillitsvalgte og verneombud annet hvert år.
649 Forbundet vil bidra med å utvikle egnede verktøy for å gjøre
650 informasjonsinnhenting enklere.

651 **Økt status og annerkjennelse**

652 Gjennom tillitsvalgtarbeid i praksis opparbeider tillitsvalgte seg verdifull
653 kompetanse. Synliggjøring av denne verdifulle kompetansen, samt den
654 nøkkelrollen tillitsvalgte har i norsk arbeidsliv, kan være et viktig tiltak for å øke
655 status og annerkjennelse. Godkjenning og dokumentasjon av hva tillitsvalgte
656 opparbeider seg gjennom sitt arbeid må få en formell verdi i arbeidslivet.
657 Prosjektet «Mestertillitsvalgt – kompetansebygging gjennom tillitsvalgtarbeid i
658 praksis» var et tiltak i forbindelse med Tillitsvalgtes år 2019. LO, i samarbeid med
659 AOF, ønsket å vise at kompetanse ervervet gjennom arbeid som tillitsvalgt har
660 verdi, utgjør en forskjell og kan synliggjøres.

661 Det har ikke tidligere blitt sett på sammenheng mellom tillitsvalgtes erverv av
662 kompetanse og dokumentasjon av denne. EL og IT Forbundet ønsker å se
663 nærmere på hvilke muligheter som ligger i prosjektet for våre tillitsvalgte. Vi vil

- 664 undersøke hvordan det kan jobbes politisk for at tillitsvalgtes uformelle
- 665 kompetanse kan formaliseres, hvis dette også skal være mål på sikt.

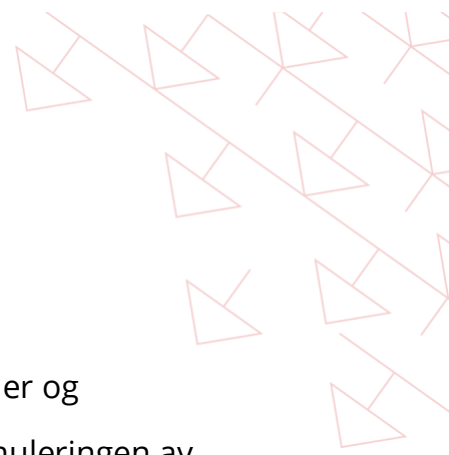

666 **Sosial boligpolitikk**

667 Det norske boligmarkedet er en av de kraftigste driverne for sosiale og
668 geografiske forskjeller i dag. Mens boligpolitikken tidligere var et viktig verktøy
669 for å redusere forskjellene, gir den i dag motsatte effekter. I dag er 70 prosent av
670 privat formue i Norge bolig. Høye boligpriser i byene gjør at stadig flere unge og
671 tilflyttere ikke har råd til å kjøpe bolig. I store deler av distriktene er derimot
672 boligprisene så lave at boligbyggingen har stoppet opp. Dette har skapt
673 boligmangel, svekket mobilitet i arbeidsmarkedet og en sterk formuesulikhet
674 mellom by og bygd.

675 EL og IT Forbundet mener alle skal ha muligheter til å eie sin egen bolig. Bolig
676 skal være noe å bo i, ikke noe å spekulere i. Dagens boligmarkedet har få sosiale
677 reguleringer og med gode skattefordeler har bolig blitt et attraktivt investerings-
678 og spekulasjonsobjekt. Gjennom særordninger i skattesystemet subsidieres
679 boligeiere indirekte med om lag 55 milliarder kroner i året, mens den offentlige
680 ressursbruken for å bistå vanskeligstilte med bolig er beregnet til 7 milliarder
681 kroner.

682 Skattefordelene er høyere jo større boligformuen er, slik at subsidiene blir størst
683 til dem med de største boligformuene. Mange steder har dette drevet prisene
684 opp til nivåer som stenger større grupper ut av boligmarkedet. Situasjonen på
685 boligmarkedet for ungdom og andre i etableringsfasen krever gjeninnføring av
686 en sosial boligpolitikk. Norge trenger en boligpolitikk som reduserer, og ikke
687 øker, de sosiale og geografiske forskjellene.

688 EL og IT Forbundet vil arbeide for rettferdig skatt på høye formuer og
689 boligverdier som bidrar til et mer balansert boligmarked. Akkumuleringen av
690 mange boliger på få kapitalsterke hender må løses. Vi mener det trengs en
691 vesentlig hardere nasjonal beskatning til på sekundærboliger for å redusere
692 insentivene til å spekulere i boliger.

693 Videre må både stat og kommune ta et større ansvar for å hjelpe grupper som
694 sliter med å komme inn på boligmarkedet. Husbankens rolle i det boligpolitiske
695 og boligsosiale arbeidet må styrkes og flere må kunne innvilges startlån herfra
696 enn i dag, blant annet nyetablerere. Det må også vurderes å åpne for en ordning
697 med delt eierskap slik at flere som kan håndtere et boliglån kan få kjøpe sin egen
698 bolig. Det kan for eksempel gjøres gjennom at Husbanken kjøper 15 prosent av
699 en bolig, sammen med den som skal bo der, for å sikre at den som ikke har nok
700 egenkapital selv får mulighet til å kjøpe seg et hjem.

701 Utfordringene vi ser i boligmarkedet er ikke unike for Norge. I flere byer i Europa
702 er det gjort tiltak som har gitt flere rimelige leiligheter til salg og forhindret
703 klassesdeling i byene. Norge må se til erfaringer gjort i disse byene for å finne
704 tiltak som vil lykkes, også hos oss.

705 Vi mener at leietakeres rettigheter og rammevilkår må styrkes og reguleres
706 gjennom et mer tidsriktig og rettferdig lovverk. Kommunale boliger må leies ut til
707 priser som reflekterer kommunens kostnader ved oppføring og drift av disse
708 boligene og ikke markedspris. Det bør og vurderes innføring av makspris for leie,
709 og det må bygges flere studentboliger i regi av samskipnadene.